

بەر مو سۆسیالیزم: زیاتر لەسێ مانگ بەسەر گالته جاری هەلبژاردندا تیپەریبوو و نجا قەومپەرست و ئیسلامیەکانی عێراق توانیان یەکەمین دانیشتنی پەرلەمانەکیان بکەن بەبێنەوهی بگەنە هیچ ریککەوتنیک لە پەيوەند بە هەلبژاردنی سێ سەرۆکیەتیەکیە، بە پروای نیووە هۆکاری نەوه چیبە؟

سەرەتا من پێموایە کە خودی ئەو دانیشتنەش کە لە دوای سێ مانگ لە دەنگدانی خەلکی عێراق بۆ هەلبژاردنە پر لە گالتمجاریەکیان ئەنجامیان دا دیسانەوه بۆ خۆل کردنە چاوی خەلک و پێشاندانی پەردەیکە ترە لە شانۆگەریمکانیان، وە دەیانەوی ئەو ریکگیەوه، و بەتایبەت لەدوای شکستە یەک لەدوای یەکەکانی دانیشتنەکانیان لە ناو بارەگاو بنکەو و مالهەکانیان، بە خەلکی رابگیەمن کەگواوە ئەو پەرلەمانە کارتونیەیان جیگای پرس راو شۆینی گەرانەوهیە بۆیان. بۆیە من پێم وایە کە هۆی سەرەکی نەتوانینی پیکهتانی حکومەت ئەو یە کە تەواوی ئەو لایەن و گروپانەیی بەشدارییان لە هەلبژاردندا کرد بە حیزبی شیوعی عێراقیشەوه بریتین لە ئەحزاب و میلیشیای قەومی و دینی و عەشایەری کۆنە پەرست کە بچوکتەین ترۆسکایی مەدەنیەت و تەننەت برابوون بە یەک بەندی شکلی بەناو دیموکراتی و فیدرالیزمەکی دەستوورە دواکەوتوو و کۆنەپەرستانەکی خۆشیان تیا بەدی ناکرێ و ئەمانە شەریان بریتیه لە شەر لەسەر پاوان خوازی ناوچەکانی ژێر دەسەلاتیان و گەوره کردنی ئەو ناوچانە و کۆنترۆلی ئەو سەرچاوە ئابوریانەیی کە دەکەوتێت ژێر دەسەلاتی هەر لایەکیانەوه.

بەر مو سۆسیالیزم: لەبەر روشنایی ئەو هەلبژاردنەو لایەنە سەرکەوتووکانی دا بەپروای نیووە هیچ ئالۆگۆریک لە پیکهتای سیاسی بەناو حکومەت و پەرلەمانی داهاوتوا روودەدا؟ یاخود تەنها شینووە پەيوەندیەکانی نیوان هیزە قەومی و مەزھەبیەکان گۆرانی بەسەردا دیت؟

من پێم وایە کە ئەم هیزانە لە ئێستادا بە هیچ شینوویەکی ناتوانن حکومەت و پەرلەمانیک پێک بهێنن کە لەسەر بنەمای هەلبژاردن و ریزە دەنگەکان، تەننەت خودی ئەو ریزەمیش کە لە هەلبژاردنەکی خۆیاندا بلایان کردەوه. بۆیە من پێموایە کە بەدوای ئەم هەلبژاردنەدا وە تەننەت گەر دوای چەندین مانگی تریش پیکهتانی حکومەت و پەرلەمانیش رابگیەمن، بە هیچ شینوویەکی گۆرانکاری سیاسی لە و حکومەت و پەرلەمانە نوێیەدا نابێت، بەلکو هەر وەک نیووە خۆتان ئیشارەتان پیکرد تەنها بریتی دەبێت لەجیگۆرکینی سیاسی نیوان هیزو میلیشیایان بەپێی بەرژەوندی یە تاییەتیە مەزھەبی و عەشایەریەکانی کانی خۆیان وە تەرازووی هیزەکان دەوری بەرچاوە لەو جیگۆرکینەدا دەبێت. دەلیلی ئەومش دەگەرێتەوه بۆ ئەوەی کە ئەو دەیان گروپ و میلیشیایەکی کە دروست بوون هەر یەکیان لەپێناو بەتالان بردنی زیاتری سەرۆت و سامانی عێراق و نیکەیی دەمی خەلکی هەزار و بەشمەینەت دەستی گرتوو بە عەشیرەتگەری کۆنەپەرستی و دین و مەزھەبی سەردەمە تاریکەکانەوه لەو پێناو، بۆ نمونە کۆنە بەعسیەکان ئەمڕۆ لەگەڵ عەللاویەکان بەرژەوندییان دەروات و پێکدێن بەیانی بەپێی تەرازووی هیزەکانیان دەجگۆرن لەوانە یە لەگەڵ بارزانی تالەبانی پێک بین هەر وەک چۆن عەممار ئەلحەکیم بە ئارمەزووی خۆی وە بە پێی بەرژەوندییە سیاسیە تاییەتیەکانی سەنگەری پێش هەلبژاردنی لەدوای هەلبژاردن یاری پێ دەکات دەگوازیتمو تەننەت هیچ هەسارێک بۆ ئەندامان و لایەنگرانی خۆشیان ناکات. ئەم شێوازە لە تەراتین ئەمبەر مو بەر، بۆ ئەم حیزبە کۆنەپەرستانە هیچ جیگای شەرم نییە و ئەو تاییەتیەندیانە کە لە پێناو دەسەلات و پاوانخوازیاندا گالته بە چارەنووس و ژینای خەلکی کرێکار و بەشمەینەت و هەموو ئەوانەش بکەن کە پێیان وابوو کە بچن بۆ ئەو هەلبژاردنە دەنگ بەدەن لەوانە یە ئالۆگۆریک لە ژینایاندا بەر مو باش بوون بەدی بیت!! کەواتە ئەمانە لە ئەلقلەیکی داخراوی ئەمبەر مو بەر و جیگۆرکینە دەسورێنەوه، نامانجیان لەمەدا بەروونی دیارە کە بۆیە کۆمەڵگایان دا بەشکردووە بەسەر سوننی شیعو مەسیحی یەزیدی و عەرەب و کوردو تورکماندا، تا لەو یووە بتوانن بە ئاسانی پەرەدەن بەبازرگانیکردن بە دین و کۆنەپەرستییهوه و بیکەنە خالی بەنەرەتی شەری مەزھەبی و عەشایەری نیوان خەلکی بی دیفاع و هەسلەیی مانەوهی هەرچی زیاتری دەسەلاتی رەشی خۆیان، ئیسلامی سیاسی لەم نیووەدا بۆگەنترین دەوری بێنیووە. کەواتە لە ئاکامدا تەنها دەبێتە جیگۆرکێ و هاوپیما پیکهتانی نیوان ئەو میلیشیایانە نەک گۆرانی بارو دۆخە سیاسیەکیە.

بەر مو سۆسیالیزم: رۆلی هیزە دەرهکیەکان وە بەتایبەت و لاتەکانی ناوچەکەلەپەيوەند بە بارودۆخی سیاسی عێراقەوه چۆن دەبێت؟ وە نایا پێت وایە کە ئەوه دەست تیوهردانی ئەو هیزانە یە لە کاروباری عێراقدا کە ریکرە لەبەر دەم پرۆسەیی هەلبژاردنی هەر سێ سەرۆکیەتیەکیە (سەرۆکی کۆماری، سەرۆک وەزیران و سەرۆکی پەرلەمان) و ریکرە لەبەر دەم ئالۆگۆری سیاسی بەر مو دیموکراتی و گەشەیی ئابووری خۆشگۆزەرانە لە عێراقدا؟

بە دلنایاییهوه هیزە جیهانی و ناوچەییەکان دەوری جیددیان هەیه لە دیاریکردن و ئاراستە کردنی بارودۆخی سیاسی عێراق وە بە تاییەت بەرژەوندی ئەمریکا لە داگیرکاری و مانەوهی هیزەکانی لە عێراق وە دەوری حکومەتە ناوچەییەکانی وەک ئێران و سعودیش کارکردی راستەموخۆ و بەرچاویان لەم ئەوزاعدا هەیه و هەردوکیان پیکەوش و اتە دەوری و لاتانی ناوچەکە لە لایەکی و ئەمریکا و هیزە جیهانیەکانی تر لە لاکەیی تر کار و کاردانەوهی بەرچاویان لە ئالۆز کردنی زیاتری بارودۆخەکی وە بەتایبەت خراپتر کردنی ژیان گۆزەرانە خەلکیدا هەیه.

ئێران نزیک بە سێ دەهەمیە بنکەو مۆلگەیی میلیشیایو حیزبە ئیسلامیەکانی عێراقەو لەبەرانبەر ئەمریکا تا ئێستا گەورەترین فشارە کە بەکاری دەهێنێت لە پێناو پاراستنی بەرژەوندییە سیاسیەکانیدا لە ناوچەکەدا، وە دەمیوت ئەو ریکگیەوه تەواوی کێشەکانی ناووهی خۆی، نازم ایەتیەکانی خەلکی ئێران بەبەکارهێنانی شیعیاری دژی ئەمریکا بۆن بکاتە دەرهوهو

سەرکۆتی بکات و ههروهها له پێناو ڕێگه گرتن له گهشهوه فراوانبوونهوهی نارهزایهتی یهکانهی خهڵکی عێراق به دژی کۆنپهرستی دهسهلاتی ئیسلامی سیاسی. بێگومان بهههمان شێوهش سعودیهو تهنانهت سوریا و تورکیاش جگه له بهرژموندیه سیاسیه ناوچهیهکانیان وه پاراستنی بهرژموندیه ئابووریه کانیاان بهبروای من ئیستا ئهم دهسهلاتانه بهتایهت ئێران و سعودیه و تورکیا بازرگانان و سهنعتکارانی دین و ئیسلام لهوای نهوت گهورمترین سهنعتی سهرمایهگوزاری و بهرهمهینه به دهستیانهوه، بهوپیه بێگومان دهبنه ڕیگر نهک هه له بهردهم بهرهبوینشچونی نارهزایهتییهکانی خهڵکیدا بهلکو بوونهته هۆی ئالوز کردنی زیاتری ئهوزعهکهو هه لایهنه به پێی بهرژموندی و تهرازوی هیزهکهی دهیهویت دهسهلاتی میلیشیایکانی عێراق وه داهاتوی سیاسی عێراق بهقازانجی خۆی رابکشینت.

سهباهرهت بهبهشی کۆتایی پرسیارهکهت ئهونده بهسه که بلیم گه بهو پیناسانهی سهروه که حیزب و میلیشیایکانی ئیستای ساحهی عێراقی ههیانه سهیر بکهین، ناتوانین بچوکتترین تایهتهدیهیهکانی ئهحزایی نۆرمالی بۆرژوازیی خاوهن بهرنامهی سیاسی و حیزبیان تیدا ببینین، بۆیه ئهمانه حیزبی کۆمهلایهتی کیشمهکیسه سیاسی و کۆمهلایهتییهکانی کۆمهلاگای عێراقی نین، بهلکو میلیشیای مافیایی و هیزی چهکداری تیرۆریست و ئیرهابین و زۆریک لهوانه به پشێوانی هیزه دهرهکی و حکومییهکانی وهک ئێران و سعودیه و سوریا و تورکیا دروست بوون و تهنانهت بهشیک زۆریشیان بهدهستی ئهمریکا به زۆر دانرا، لهوینهی سهروک عهشیرت و شیخهکان و هیزهکانی سهحوه و... هتد، بۆیه بههیچ شێوهیهک ناتوانن دیموکراتی بن، وه لهسهر دهستی ئهم شێوانه له ئهحزاب به هیچ شێوهیهک گهشهوه خوشگوزهرانیی ئابووری بهدی نایهت، چونکه خۆیان به لێپرسراوی داهاتووی کۆمهلاگای نازان.

پهره سوئسیالیزم: پیت وایه که حکومهتی داهاتوی عێراقی دهتوانی ناسایش وگهشهوی نابوری و خوشگوزهرانی بۆ خهڵکی عێراق بهدی بهینیت؟ نهگه نا، هۆکارهکانی ئهوه چین؟

بێگومان وهلامی من بهم پرسیارهتان نهخیره! چونکه مهعلومه کاتیک سیماو ناوهروکی هیزو ئهحزابهکانی ناو دارو دهستهی بهشدار بووانی ههلبژاردن ئهوه میلیشیا و گروه ئیسلامی و قهومی و عهشایهریه کۆنپهرستانه بن، بێگومان ناتوانن ناسایش و خوشگوزهرانی بۆ خهڵکی بهدی بهینن.

ئهم حیزب و میلیشیایانه بۆ ئهوهی بتوانن دهسهلاتی خۆیان بهسهپینن، بههیچ شێوهیهک ناتوانن ڕیگه بدن به نازادی و مافه مهدنی و تهنانهت دیموکراتیکهکانی خهڵکی، چونکه ئهوه کاته خودی خهڵکی بارگهو بنهیاان پێ دهپینچینهوه دهینت له مه یدانی سیاسی بکرینه دهرهوه. بۆیه بۆ ئهمانه تاکه وهسیلهی مانهوهی دهسهلاتیان سهروکت و ئیرهاب تۆقاندنهو ئهمانهش ئیمه رۆژانه دهیبینن و خهڵکی عێراقجگه لهنهوونی و نهرداری کوشنده که نزیکه ده ملیۆن له خهڵکی لهخوار هیلی ههزار یهوه دهرژین و نزیک به پینچ ملیۆن نهخویندهوار ههیه، رۆژانه نهک هه گوتیان له هه رهشهی ئهوه حیزب و میلیشیایانهی له دژی خهڵکی بهلکو ههموو رۆژه له جهرگهی بازار شۆینی کارو ژیااناندا تهقینهوه کوشتاری گهوره گهوره دهکریت و ژیاانان بووته دۆزمخیکی تهواو، جگه لهوهش ئیعدامکردنی بهردهوام و تیرۆری موخالیفینی سیاسی، ژنان، مامۆستایان خهڵکانی نازادبخواری و مۆدیرن بهشێوهیهکی بهرفراوان سهرتاسهری عێراق و کوردستانی شی گرتووتهوه. جا بۆ کۆتایی هینان بهم وهزعه و رزگار بوونی یهکجارهکی لهم کۆنپهرستی و بهر بهر بهتهی دهسهلاتی میلیشیایی ئیسلامی سیاسی و قهومی و عهشایهریه تهنهاریگه بهرفراوانبوونهوهی هیزی رادیکال و نازادبخواری چهپ و سپسیالیستی کۆمهلاگابه وهولدانه بۆ هه رچی زووتر زیاتر کۆکردنهوهی ئهم بهرمیهیه لهدهوری یهکتر و هه لخراندنی نارهزایهتییه بههیزو یهکگرتووهکانی خهڵکییه بهدژی ئهم وهزعه و کۆتایی هینان به داگیرکاری ئهمریکا و لهههمان کاتدا دهست کۆتا ئهم دهسهلاته میلیشیایانه.